

Az OSZK és az SZTE kutatási és könyvtári együttműködése a humanizmus korától a mesterséges intelligenciáig

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) és a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) átfogó és több területet érintő kutatási és könyvtári együttműködést kötött. A két intézmény sokrétű tevékenységét is jelképezi a ma aláírt megállapodás, amely érinti a humanizmus korszakát, innovatív és korszerű szövegelemzési módokat, de különösen izgalmas pontja az egyezségnek a Karikó Katalin munkásságával kapcsolatos webes tartalmak összegyűjtése.

A Szegedi Tudományegyetem Rektori Hivatalában 2023. július 18-án Rózsa Dávid, a nemzeti könyvtár főigazgatója, illetve a Szegedi Tudományegyetem képviselőiben prof. dr. Rovó László rektor és dr. Fendler Judit kancellár írták alá azt a dokumentumot, amelyben közösen megalapítják a Kulcsár Péter Historiográfiai Kutatócsoportot, valamint - a 21. század kihívásaihoz méltón - kölcsönösen támogatják egymást webaratási, webarchiválási, természetesnyelv-feldolgozási, valamint országos könyvtári szolgáltatási feladataikban.

A Kulcsár Péter Historiográfiai Kutatócsoport megalakulásával a 15-17. századi magyar historiográfiai kutatás kap méltó intézményi keretet és támogatottságot. A kutatócsoport feladata elsősorban a Magyarország történetét feldolgozó, túlnyomórészt humanista történeti művek szövegének részletes feldolgozása és a kutatók mai elvárásainak megfelelő korszerű megjelentetése. Ennek része a szűkebben vett tudományos közösség számára hasznosuló forráskiadások, illetve a szélesebb közönséget is célzó, az eredmények társadalmi hasznosulását is megkönnyítő korszerű fordítások elkészítése. Mindezt természetesen a két intézmény érintett szakmai szervezeti egységeivel, valamint társintézmények és -műhelyek kutatóival együtt munkálkodva.

A megállapodás másik fontos pontja az OSZK Digitális Bölcsészeti Központja és az SZTE Informatikai Intézetének nagyszabású innovatív nyelvtechnológiai kooperációja. A nyelvtechnológia egy interdiszciplináris terület, a mesterséges intelligencia, a nyelvészet és a szoftvermérnökség összekapcsolódása. A szövegek gépi elemzésével foglalkozik, amellyel az átlagos felhasználó helyesírás-ellenőrző, gépi fordító vagy információ-visszakereső programok formájában találkozik, de mostanában leggyakrabban a ChatGPT kapcsán hallunk róla. A két intézmény közös munkája a természetes nyelvek specifikus vizsgálatát tűzte ki célul. A természetes nyelvek az emberek által használt olyan nyelvek, amelyek egy közösség életében nemzedékről nemzedékre spontán vagy tudatos folyamatok során szabadon fejlődnek, változnak. A természetes nyelveken folyó kommunikáció azonban a számítógép számára sokszor nagyon nehezen értelmezhető elemeket tartalmaz, így kihívást jelenthet például a különböző stílusok, többjelentésű szavak stb. megkülönböztetése. Ugyanakkor a számítógépek az embernél sokkalta nagyobb feldolgozási kapacitással rendelkeznek, tehát ha megtanítjuk a gépet arra, hogy mit keressen, akkor egy szöveg gyorsabban és teljesebben feldolgozható lesz, mintha azt egyes emberek végeznék.

Az együttműködés keretein belül a nemzeti könyvtár a webről leszedett nagy mennyiségű, válogatott és előfeldolgozott magyar nyelvű szöveganyagot szolgáltat a szegedi kollégáknak, a munka első fázisában elsősorban egészségügyi hírek témakörben. A szegedi mesterségesintelligencia-kutatók ezeket a híreket az év elején indult, „Álhírek, áltudományos nézetek nyelvészeti azonosítása” című projektjükben tervezik felhasználni. Az OSZK által rendelkezésükre bocsátott szövegekből nagy nyelvi modelleket építenek, amelyek segítségével automatikusan tervezik megtalálni és kiszűrni az egészségügyi álhíreket és áltudományos írásokat. Az együttműködés keretein belül az SZTE kutatói olyan eszközöket fejlesztenek ki az OSZK számára, mint például az automatikus tárgyszavazó,

amelynek segítségével automatikusan megállapítható, hogy mi van egy képen, illetve, hogy miről szól az adott dokumentum.

Az együttműködés szintén kiemelkedő momentuma a Karikó-gyűjtemény építése, amelyben a Szegedről indult világhírű tudós pályafutásáról és életéről szóló hírek kapnak helyet, az OSZK-ban kifejlesztett webarchiválási infrastruktúra felhasználásával. Az SZTE Klebelsberg Könyvtár munkatársai építik a híreket is tartalmazó adatbázist és webkiállítást, amely alapján az OSZK szakemberei el tudják végezni a szakszerű archiválást. Az OSZK könnyen használható keresőfelületet biztosít, amelynek segítségével bárki kedvére böngészheti a Karikó Katalinról szóló híreket és információkat, adatokat.

A megállapodás utolsó pontjában az SZTE Klebelsberg Kuno Könyvtár üzemeltetésre ad át országos szintű, változatos tematikájú (többek között régi könyves) adatbázisokat az OSZK-nak.

Sajtókapcsolat:

- pr@rekt.u-szeged.hu

© Fotó: Kovács-Jerney Ádám

© Fotó: Kovács-Jerney Ádám

Az eseményen részt vett a Kulcsár Péter, a Historiográfiai Kutatócsoport vezetője, Kasza Péter, az OSZK Főigazgatói Kabinetének vezetője, Lewalt-Jeziarski Zoltán, és a Klebelsberg Kuno Könyvtár főigazgatója, dr. Nagy Gyula is.

Eredeti tartalom: Szegedi Tudományegyetem

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/4464/az-oszk-es-az-szte-kutatasi-es-konyvtari-egyuttmukodese-a-humanizmus-ko-ratol-a-mesterseges-intelligenciaig/>